

Kapitolu o zahraniční politice slovenských politických stran napsali Lubomír Kopeček a Tomáš Urubek. Jako relevantní z hlediska traktované problematiky stanovili Hnutí za demokratické Slovensko (HZDS), Slovenskou národní stranu (SNS), Stranu maďarské koalice (SMK), Křesťanskodemokratické hnutí (KDH), Slovenskou demokratickou koalici (SMK) a Stranu demokratické levice (SDL). Vzhledem k omezenému prostoru studie a vzhledem ke skutečnosti, že bylo primární ambicí představit ty formace, u nichž lze vysledovat jistou kontinuitu pokud možno po celá 90. léta minulého století, jeví se nezařazení formací typu SOP či malých koaličních partnerů bývalé SDK jako zcela oprávněné. Co však chybí jak Kopečkově a Urubkové, tak i Dančákově textu, je ucelený stručný závěr, který by shrnul nejdůležitější oblasti profilace a sporu v oblasti zahraničně politické programatiky slovenských, respektive polských politických stran a naznačil tak strukturu daných stranických spekter podle zahraničně politické agendy, podobně jako to učinili Miroslav Mareš a Lukáš Benda.

Podobnou výtku lze ostatně adresovat i recenzované publikaci jako celku. Do jisté míry lze absenci jakéhokoliv závěru vysvětlit případnou ambicí autorů zůstat primárně na čistě deskriptivní půdě. Nelze si však odpustit dojem, že stručný komparativně orientovaný závěr by celou práci nejen vhodně doplnil, ale zvýšil její význam pro studium dané problematiky. Komparace strukturování stranických spekter zemí Visegrádské skupiny z hlediska zahraničně politických koncepcí by jistě byla cenným příspěvkem nejen k poznávání těchto spekter samotných, ale nepochybně také zajímavou vstupní sondou do oblasti komparace ideologicky příbuzných stran v těchto zemích a rovněž by mohla přinést důležité postřehy pro oblast analýzy daného sektoru *policy* v těchto státech.

Kniha je doplněna přehledným seznamem sekundární literatury a tištěných i elektronických pramenů. Poněkud podivně působí pou-

ze některé internetové odkazy, u nichž není jasné, na co vlastně odkazují (např. „<http://www.mkogy.hu/naplo/132/132tart.htm>“ v této podobě).

Závěrem lze konstatovat, že skutečnost, že kniha zůstala v jistém slova smyslu „na půl cesty“ za svými možnostmi, neznamená, že by se nejednalo o důležitou a zajímavou publikaci, která shromažďuje a třídí fundovaným a přehledným způsobem informace v oblasti, která je možná českou politologií poněkud nedoceněna a stává se tak cennou pomůckou pro výzkum zahraniční politiky, stranických systémů a programatiky stran.

Vit Hloušek

Dieter Wellershoff:

**MIT SICHERHEIT.
NEUE SICHERHEITSPOLITIK
ZWISCHEN GESTERN UND MORGEN**

Bouvier Verlag, Bonn 1999, 315 stran

V českém prostředí můžeme dlouhodobě pozorovat jistý nedostatek publikací věnovaných analýze bezpečnostní politiky. Zvláště akutní je tato absence u prací se širším (teoretickým) záběrem, jež by šly hlouběji než pouze k monotematické analýze konkrétního problému. A právě vícetematická a o teoretický rozměr doplněná, avšak nikoli planě teoretizující, analýza problémů vztahujících se k bezpečnostní politice v „novém bezpečnostním prostředí“ na přelomu tisíciletí, podpořená logickou strukturou obsahu publikace a snahou o syntetičnost a didaktičnost je důvod, proč by recenzovaná publikace mohla být zajímavá i pro českého politologa. Autor si sám klade za cíl představit současnou bezpečnostní politiku všem zájemcům o její analýzu, se zaměřením na akademickou veřejnost, příslušníky

ozbrojených složek a o politiku se zajímající širokou veřejnost. Publikace má proto četné rysy vysokoškolské učebnice ve smyslu úvodu do studia bezpečnostní politiky a je psána přístupným a srozumitelným jazykem. Autor se netají, že jeho cílem je přispět k pochopení dnešních problémů v této oblasti výzkumu politiky (a následně i k jejich řešení), neboť – a snad je možné s autorem souhlasit – v současném světě a zejména k jeho ovlivnění „jsou všeobecné moralizování a emocionální mírová rétorika příliš málo a hlavně v uších trpících jsou jen pouhým krasořečnictvím.“ (s. 8) Autor zůstává ovšem skeptický k možnosti zcela odstranit konflikty z lidského společenství, což je pouze důsledkem jeho převážně realistického přístupu k bezpečnosti. Domnívá se ale, že je možné výzkumem bezpečnostní problematiky napomoci optimalizaci předpokladů pro udržení míru. (s. 296)

Dle pracovní definice předložené autorem „bezpečnostní politika zahrnuje tvorbu rozhodnutí, výběr strategie, stanovení struktur a vytvoření a získání prostředků k ochraně cílů státu a spojeneckých závazků proti ohrožení zvenčí.“ (s. 18) Bezpečnostní politiku tedy autor chápe poněkud užěji než je běžné v České republice, neboť předkládaná definice nezahrnuje její vnitřní rozměr, tedy péči o vnitřní bezpečnost. Tím je ovšem autorova definice zcela v intencích ostatních definic, jež můžeme pozorovat v německém jazykovém prostředí. Za základní komponenty bezpečnostní politiky Dieter Wellershoff považuje cíle, hodnoty a zájmy, které sledují aktéři na poli bezpečnosti. Z těchto cílů a hodnot aktérů se v kombinaci s reálným bezpečnostním prostředím odvíjejí rizika a ohrožení jednotlivých aktérů. Na základě ohrožení a rizik potom aktéři na poli bezpečnosti vyvíjejí politické a vojenské strategie jejich eliminace, rozhodovací struktury a mechanismy a v neposlední řadě též shromažďují a vytvářejí potřebné mocenské nástroje. Výstupem z tohoto algoritmu jsou dle autora mezinárodní právo, mocenské prostředky a vůle státu k obraně

a k zajištění vlastní bezpečnosti, jako elementy nepostradatelné pro dosažení bezpečnosti.

Právě proto, že se jedná o práci určenou co nejširšímu publiku, nevyhýbá se autor ani definování řady poměrně složitých pojmů nepostradatelných při analýzách bezpečnostní politiky (suverenita, státní národ, státní zájmy atd.) V některých pasážích se sice nelze ubránit dojmům, že autor volí až příliš schématický výklad, avšak když zohledníme poměrně širokou cílovou skupinu čtenářů této publikace, je jeho přístup pochopitelný. V publikaci najdeme stručné přiblížení řady prací a zejména jejich nosných myšlenek důležitých k výzkumu bezpečnostní politiky. Autor charakterizuje přístup k problémům globalizace Paula Kennedyho (profesor na Yalské univerzitě), což je proces v současnosti velmi významný nejen pro výzkum bezpečnostní politiky. Dále se zabývá Fukuyamovou koncepcí „konce dějin“ a v neposlední řadě s kritickým přístupem přibližuje teorii Samuela Huntingtona o střetu civilizací – profesora politologie na Harvardu, jenž se stal ve světě známý svým výzkumem na poli vojensko-civilních vztahů a v oblasti zapojení armády do demokratického režimu. Na publikaci je možné ocenit, že problémy související s bezpečnostní politikou nejsou odtrženy vnímány od sociálního prostředí, v němž žijí lidé, od jejich motivů, hodnot, zájmů a cílů. Toto ukotvení do širšího sociálního prostředí je totiž pro seriózní analýzu každého politického jevu velmi významné, což samozřejmě platí i pro analýzy na poli bezpečnostní politiky. Autor si je vědom významu mezinárodních bezpečnostních organizací v současném světě a proto jejich roli věnuje nezbytnou míru pozornosti a stručně je charakterizuje. Pro zájemce o výzkum odzbrojovacích procesů je recenzovaná práce cenná hlavně kvůli výčtu nejdůležitějších odzbrojovacích smluv od roku 1868 až do druhé poloviny 90. let minulého století. Stejně tak dobrou informační hodnotu má seznam literatury, jenž obsahuje většínu relevantních prací v oblasti bezpečnostní

politiky zverejnených v 90. letech, bohužel však prevažne pouzre z nemeckého jazykového prostredia. Pozitívne je možné hodnotit výber najdôležitejších internetových adres, kde se lze seznámit s tematikou bezpečnosti a na kterých lze zejména získat potřebný pramenný materiál.

Celkove je možné recenzovanou práci chápat jako dobrý úvod do studia bezpečnostní politiky, už jenom proto, že podobných publikací nevychází mnoho ani v Německu. Poměrně široká cílová skupina čtenářů si sice vynutila místy až příliš schematický výklad a značný důraz na didaktičnost, což by ale pro českého čtenáře měla být spíše výhoda než nevýhoda.

Zdeněk Kříž

Kate Nash:

**CONTEMPORARY POLITICAL
SOCIOLOGY. GLOBALIZATION,
POLITICS, AND POWER**

Blackwell Publishers, Oxford 2000,
309 strán

Působenie postmodernistických, najmä postštrukturalistických filozofov, ktoré už (nie vždy pozitívnym spôsobom) poznačilo viaceré spoločenské vedy, sa začína prejavovať i v sociológii politiky. Dôkazom toho je aj kniha anglickej autorky Kate Nash *Súčasná sociológia politiky. Globalizácia, politika a moc*, ktorá vyšla v roku 2000 vo vydavateľstve Blackwell, paralelne vo Veľkej Británii i v USA. Autorka v nej kritizuje tradičnú sociológiu politiky (ktorú nazýva aj stará sociológia politiky) – jej predmet, teoretické a metodologické východiská i dosiahnuté poznanie, a ako jej protiváhu i údajné prekonanie jej nedostatkov sa snaží postaviť alternatívu – novú sociológiu politiky.

Predmet sociológie politiky bol od vzniku tejto sociologickej (sub)disciplíny najčastejšie vymedzovaný ako skúmanie vzťahov medzi politikou a spoločnosťou, medzi politickým a ostatným životom spoločnosti, alebo ako skúmanie vzťahov medzi politickými a inými spoločenskými inštitúciami. Sociológovia politiky však podľa Kate Nash neodôvodnene zúžili predmet svojej disciplíny len na skúmanie vzťahu politiky a spoločnosti v rámci národných štátov. Táto chyba sa podľa jej názoru naplno negatívne prejavuje práve v súčasnosti, keď proces ekonomickej, politickej a kultúrnej globalizácie spôsobuje redukciu moci a nahrádzanie národného štátu v mnohých oblastiach jeho pôsobenia inými inštitúciami.

V dôsledku ekonomickeho, politického a ostatného spoločenského vývoja v posledných desaťročiach dochádza i k fragmentácii a poklesu významu spoločenských tried, ktoré boli dlho základom vytvárania (i skúmania) politického života v národných štátoch. Úloha spoločenských tried sa znižuje a s jej zmenšovaním klesá i význam politiky založenej na triedach. V dôsledku týchto zmien, ale i na základe zmien spôsobu života, na základe vznikania nových subkultúr a ďalších javov sa menia i mnohé spoločenské hodnoty, normy a vzory správania a konania ľudí.

Tieto i ďalšie spoločenské zmeny vyvolávajú i politizáciu donedávna nepolitických sociálnych identít, ktoré postupne nahrádzajú sociálno-triedne identity, ktoré v politickom i ostatnom spoločenskom živote dominovali počas dvoch storočí. V posledných desaťročiach sa – najmä v západných demokratických spoločnostiach – do popredia dostávajú najmä identity založené na rade, etnicite, rase a sexuálnej orientácii, a v dôsledku toho sa stávajú dominantnými nové druhy sociálnej diferenciácie. Tieto nové druhy sociálnej diferenciácie sa stávajú i politicky významnými – stávajú sa základom nových subjektov a foriem politiky: (nových) sociálnych hnutí a sociálnych sietí, ktoré nahrádzajú politické strany, záujmové skupiny a ďalšie tradičné politické